

305. *Dico II.* Probabilius est, *Eusebium Cæsareensem*, etiam post Concilium Nic. fuisse *Ariana* hæresi infectum.

Prob. Quem scripta et facta propria, necnon aliena testimonia arguunt *Arianae* hæresis, ea infectus esse recte censetur: sed scripta et facta *Eusebii*, etiam post *Nicænum* Concilium, necnon relata ad illud tempus testimonia talem esse *Eusebium* arguunt; ergo.

Prob. min. p. 1^a. *Eusebius* etiam in scriptis post Concilium Nic. Filium, qua Verbum, dicit a Patre natura diversum, inferiorem et illi servientem, non coexistentem Patri, nec verum Deum, ut patet ex L. 1. contra Marcellum c. 1. p. 8., ubi conferens verba Apostoli ad Galat. 3. 19. et 20., ac 1. ad Tim. 2. 5. ait: *Erat igitur Filius, priusquam fieret Dei mediator et hominum, mediator Dei et angelorum..... Non est ergo existimandum, hunc esse Deum illum, qui est supra omnia Deus, nedum de numero angelorum aliquem, sed medium utrorumque et mediatorem.* L. 2. de Eccles. Theolog. c. 7.: *Quamobrem et ipse Filius Deum suum docet Patrem suum, in quibus ait: Vado ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum: Deus certe et Pater ipsius quoque Filii Deus esse docetur. Quocirca... honorat, adorat et veneratur suum Patrem, Deum eum et ipsius Deum inscribens; cui gratias agere, cui preces fundere dicitur, cui obediens usque ad mortem fuerat.* L. 1. Histor. Eccl. c. 2. narrat Moysi adstipulatam fuisse etiam alium prophetam, in hymnis suis de Deo loquentem hoc modo: *Ipse dixit et facta sunt, ipse mandavit et creata sunt. Patrem quidem et creatorem inducentem tanquam rerum omnium Dominum, regio motu præcipientem: Verbum autem Dei, secundum a Patre..... paternis imperiis ministrantem.* In epist. ad Euphrationem: *Porro ipse Filius Dei hæc nobis omnibus exactius cognoscens, alterum se ipsum, et minorem a Patre, subjectumque cognoscens, admodum pie nos id docet, dicens: Pater, qui misit me, major est me;..... quoniam Filius et ipse quidem Deus, sed non verus Deus.* (Labb. 4. 7. p. 498.) Hæc autem vel non possunt exponi sensu Catholico, vel *Eusebii* conditio non meretur, ut mitigata accipiantur; ergo.

Prob. p. 2^a. *Eusebius* simulato subscripsit Fidei *Nicænae*, suppressit ejus professionem, insectatus est illius defensores, jovit e contrario ejus adversarios et Hæreticos. *Simulatio* quidem patet ex *Eusebii* epistola ad suos *Cæsareenses* (ad calcem L. de decr. Nic. Syn. S. Athan. opp. t. 1.), qua sensum suæ subscriptionis exponit. In ea enim profitetur (n. 7.); de Filio admissas a se esse voces, *ex substantia Patris, et consubstantialis Patri*; quatenus Filium ex Patre quidem est, non autem portio Patris, aut sectione vel mutatione divinæ naturæ productus; item (n. 6.) has, *Genitum, non factum*; quatenus *factus* creaturis cæteris proprium erat, quæ dicebantur per Filium fieri. Præterea reprobatur (n. 9.) hunc de Filio sensum: *non erat antequam gigneretur*, ex ea solum ratione, quod omnes fateantur Filium Dei fuisse priusquam secundum carnem gigneretur. Tandem (n. 10.) pro æternitate Verbi nihil dicit, nisi quod *Christus sit Filius Dei ante omnia secula*, more *Arianorum* intelligendo duntaxat ante omnes creaturas, in quarum numero tempus et secula collocantur: quin, ut Filium actu semper extitisse neget, addit, *Filium, antequam actu gigneretur, potentia fuisse in Patre.* Denique sub finem protestatur, idem se credere et docere, quidquid præteritis temporibus crediderat et docuerat.

Tentata *Nicænae* professionis suppressio ostenditur tum ex *Historia Eusebii* Ecclesiastica, quam studio maligno finit ante Concilium *Nicænum*; tum ex vita *Constantini*, ubi, quamvis Concilii hujus meminerit, de sola Paschatis controversia loquitur, de causa *Arii* autem ac definita Filii Divini consubstantialitate altum silet: quæ enim in *Chronico* ejus Latino leguntur ad annum 325. de *Nicæna* Synodo, et *Ario* damnato, addita fuisse ab *Hieronymo*, est exploratum. *Insectatio* defensorum fidei *Nicænae* præcipuorum, *Athanasii* scilicet, *Marcelli Ancyran*, et *Eustathii Antiocheni* ostenditur ex *Conciliabulis* anno 335. *Tyrii*, anno 336. *Constantinopoli*, anno 340. *Antiochiæ* celebratis, in quibus singulis singuli memorati ex ordine damnati fuerunt, agente potissimum *Eusebio*. *Adjumentum* Hæreticis præstitum non tantum ex his ipsis Conciliis, et constanti usque ad mortem cum *Arianis* conjunctione colligitur, sed et ex *Conciliabulo Hieros.*, L. 4. *Eusebii* de vita *Constantini* c. 43. et seqq. magnificentissime commendato, in quo anno 335. *Arius*, edita formula fidei æquivoca, ab *Eusebio* et aliis in *Ecclesiam* est receptus; et ex libris contra *Marcellum* (præcip. L. 1. c. 4.), ubi *Narcissum Nerodiadem*, *Paulinum Tyrium*, *Eusebium Nicomediensem*, *Asterium Sophistam*, et alios notorios *Arianos* inter *Ecclesiæ Patres*, ac fidei veræ *Doctores* refert et laudat.

Prob. p. 3^a. *Patres* non tantum singuli, sed et in Conciliis congregati *Eusebium* pro *Ariano* et Hæretico habuerunt. Inter primos quidem *ATHANASIVS* L. de Syn. Nic. decretis n. 4. scribit, *Eusebium* et alios qui simulato subscriperant *Nicænae* fidei, tanquam ad vomitum regressos; *HILARIUS* Libel. ad *Constantinum* n. 5. commenta *Ariana* a duobus *Eusebiis* inventa dicit; *EPIPHANIUS* hæres. 68. n. 7. *Eusebium* in *Arianorum inanissimum dogma propensissimum* scribit; *HIERONYMUS* vocat *Eusebium*, L. ad *Ctesiphont.* (al. ep. 133. n. 3.), *Arianum*, epist. 65. (al. 84.) ad *Pammach.* et *Ocean.* n. 2. *impietatis Arii apertissimum propugnatorem*, in *Apol.* contra *Rufin.* L. 1. n. 8. *Arianae factionis signiferum*, ibid. L. 2. n. 15. *Arianorum Principem*. Inter alios, *Patres Ægyptii*, fere centum numero, *Alexandriæ* anno 330. congregati *Synodica* epistola (Labb. t. 2. p. 542. D.) *Eusebium studio Arianismi* damnasse *Tyri Athanasium* docent: *Patres* autem septimæ *Synodi Œcumenicæ* ex *Eusebii* epistolis, altera ad *Euphrationem*, altera ad *Constantiam*, et *Commentariis* hominem in reprobum sensum traditum, et aperte *Arianae opinionis ac sententiæ* declarant et rejiciunt (Labb. t. 7. p. 595. D). Plures alios vide apud *Valesium* in fronte *Ecclesiasticæ Historiæ Eusebii*.

306. *Nec dicas 1°.* *Eusebius* tum negando, tum affirmando etiam in libris post *Conc. Nicænum* scriptis, ea refert de Verbo ac Filio, quæ illum ab *Ariana* hæresi immunem ostendunt. Nam 1°. L. 1. de *Eccles. Theol.* c. 9. negat Filium ex non extantibus, seu ex nihilo productum; c. 10. esse creaturam inficiatur. 2°. L. 1. *Eccl. Theol.* c. 8. et 20., et L. 2. c. 14. dicit, solum Filium esse genitum, et hinc unigenitum; ex substantia, non ex Patris potentia genitum.

R. Hæc omnia vafritiem *Eusebii* et dolos cum *Semiarianis*, imo ipso *Ario* communes quidem detegunt, fidem autem sinceram et integram non probant. Hinc

Ad 1um. D. *Eusebius* Filium negat ex non extantibus productum, et esse

creaturam absolute *N.* non absolute, sed comparate tantum ad cætera producta et creaturas *C.* Patet id ex cit. L. c. 9., ubi ait: *Ex quo merito reprehendi possunt ii, qui illum creaturam esse non veriti sunt dicere, e non extantibus, similiter ac creaturas reliquas, productum;* et L. 3. c. 2. (p. 150. D): *Quod si dicat (Scriptura) conditum illum fuisse, non ita dixit, quasi vellet intelligi, eum de non esse ad esse processisse: nec quod, ad modum creaturarum reliquarum, de non ente producebatur.* Præterea fucum hic ab EUSEBIO fieri, patet tum ex eo quod L. 4. Demonstr. Evang. c. 1. affirmet, *nulla jam ratione dici posse de nihilo esse quicquam eorum quæ sunt;* cujus rationem ibid. reddit: *Neque enim esse quidpiam potest ex eo quod ipsum non sit (ἐκ μηδὲν ὄντος).*

Quomodo enim id quod non est, alteri ut sit, esse causa poterit? Quibus verbis per τὸ ἐκ μηδὲν intelligi posse ex nulla causa vel principio declarat: tum ex notione creaturæ, quæ ab Arianis statuebatur in eo, quod res aliqua mediate duntaxat, interveniente scilicet Verbo, tanquam instrumento et administro, producat, cum e contra Filius dicatur ἀμείσως, seu sine intermedio, ac per sese a Patre productus, ut EUSEBIUS loco nuper cit. c. 5. (p. 153.), et ATHANASIUS L. de Synodi Nic. Decret. n. 7. de ipso Ario refert.

Ad 2um. D. Filium dicit solum et unigenitum, quatenus solus sine interveniente Verbo, et per se immediate a Patre est productus, ut modo dictum *C.* quatenus est ejusdem naturæ, et consubstantialis *N.* Patrem enim ac Filium esse duas res, L. 1. contra Marcel. c. 4. p. 25. Filium etiam extra Patrem vivere et existere, hoc est, a Patris ὄντος extraneum et adventitium esse, L. 1. Eccles. Theol. notat Eusebius. Simili ratione exponitur genitus ex substantia, non autem ex potentia Patris; quanquam ex nuper dictis Filium ex Patris potentia extitisse, et ex ea factum idem statuerit.

307. Nec dicas 2°. Ibidem Filio tribuit omnipotentiam et infinitatem, imo et æternitatem. Item non tantum L. 1. Eccles. Theol. Filium probat esse verum Deum ex eo quod *Deus sit, quod natum est ex Deo,* sicut quod est ex carne natum, est caro; sed etiam L. 2. c. 4. vocat eum ἀπόθεον, quæ vox duplicem significationem habet; quarum altera *Deum a se,* et a nullo principio prodeuntem exprimit, et hinc Filio convenire nequit: altera *Deum ipsamet substantia,* non autem aliqua participatione tantum sive secundum partem, sive secundum affectionem designat, et hic Filio ab Eusebio tribuitur.

R. Ad 1um. D. Tribuit omnipotentiam, infinitatem, imo et æternitatem his perfectionibus Patris æqualem *N.* inæqualem et minorem *C.* Atque hinc EUSEBIUS L. 2. Eccles. Theol. c. 23. duos in Trinitate honore pares negat, ibid. c. 7. *Paternam gloriam excellentiorem gloria Filii* affirmat, et rursus c. 28. *Patrem inaccessible esse, nec ab ullo capi posse, Filium vero propinquitatem esse rebus omnibus* statuit. Æternitatem quod attinet, non tantum pro existentia Filii ante omnia secula, et substantiarum etiam intellectualium creationem, imo ante tempora æterna accipit: nullibi autem dicit Filium Patri coæternum; quin et *Patrem ante Filium existere, et ante ejus productionem subsistere, Filium vero ex Patris inexplicabili consilio ac potentia substantiam accepisse,* L. 4. Demonstr. Evang. c. 3. et 4. enuntiat.

Ad 2um. D. Probat Filium esse verum Deum et ἀπόθεον re ipsa et proprie

N. representative et in figura *C.* Disertis verbis Eusebius hæc enuntiat, dum L. 2. Eccles. Theol. c. 23. scribit: *Non tamen cunctandum est quin et ipsum Filium confiteamur esse Deum verum, cui quidem hoc tanquam in imagine conveniat. Porro quemadmodum, ubi Rex unus imperat, cujus imago ubique terrarum circumfertur, nemo prudens dixerit duos esse imperantes, sed unicum, qui in imagine ista colitur: eodem modo et Ecclesia Dei, unam venerari Deum edocta, hunc ipsum, et per Filium, quasi per imaginem adorare perseverat.* Quod additur de significatione vocis ἀπόθεος, manebit est; resat enim tertia ejus acceptio pro similitudine et imagine Dei, qua ratione CHRYSOSTOMUS hom. 2. in epist. ad Rom., et 27. in epist. 1. ad Cor. hominem ob ferociam belluæ, ob duritiem lapidi similem, ἀποθηρίον et ἀπολίθον appellavit: et in hac significatione sicut Origenes, juxta plures Arianismi præformator, L. 6. contra Celsum, Christum vocavit ἀποσοφίαν, ita Eusebius eum ἀπόθεον dixit.

308. Nec dicas 3°. THEODORETUS Hist. Eccl. L. 1. c. 11. et GELASIUS L. 2. de Synodo Nic. c. 1. (Lab. t. 2. p. 138) referunt, Eusebium Arianos refellere, et ab his defectionis a sua secta redargui. SOCRATES L. 1. Hist. Eccl. c. 21. non tantum asserit, Eusebium ab Arianismo immunem, sed et allata ipsius doctrina ostendit. PELAGIUS II. tandem, ep. 5. (ad Episc. Istriæ 3^a) n. 21. et GELASIUS L. de duab. natur. summi Pontifices Eusebium laudant, et inter Catholicos Scriptores referunt. Conf. Eusebius ab Ecclesia colitur ut sanctus; quod patet tum ex Martyrologiis Usuardi, Adonis et Notkeri ad diem 21. Junii, tum ex antiquo Codice MS. Ecclesiæ Parisiensis, et ex Breviario MS. Ecclesiæ Lemovicensis; ergo.

R. Theodoretus et Gelasii Cyzic. narrationem veram esse, si intelligatur Eusebii defectio ab Arianis rigidis; falsam, si etiam Semiarianos comprehendat: quanquam cum Eusebius, vivente Constantino, et Catholicum se simulare studuerit, et Nicæno subscripserit, Arianorum odia incurrere potuit. Socratis studium vanum fuisse, et Æthiopi dealbando impensum, ex hactenus disputatis facile ostenditur. Pelagius Eusebium inter Historicos honoratissimum, non autem inter Christianos integrum fide appellat. Auctorem libri de duabus naturis quod attinet, inter Criticos dubium est fueritne is GELASIUS PONTIFEX, an CYZICENS, vel alius quicumque: illud certum, Gelasium Pontificem, in suo de Ecclesiasticis Scriptoribus decreto, Eusebii opera tanquam apocryphâ rejecisse, nec eum pro Magistro Catholico agnovisse: quare siquidem Gelasius Papa permittatur hujus libri auctor, Eusebio inter Catholicos Scriptores locum, non ex propria æstimatione, sed ex Eutychianorum opinione ac sensu, contra quos proinde illius auctoritate uti poterat, a Gelasio concessum statuere licet.

Ad Conf. R. N. A. Quamvis enim non affirmemus Eusebium suo in errore contabuisse, sed Deo judicium de ejus salute relinquamus; negamus tamen ejus sanctitatem ab Ecclesia universa vindicatam: cum ex dictis constet, Conc. Generale de ipsius fide male sensisse, ejusque nomen sub Pontificatu Gregorii XIII. e Fastis Ecclesiasticis fuerit expunctum. Ecclesiæ particularis judicium, et quorundam Scriptorum testimonium nec Oecumenicæ Synodi sententiæ, nec nostris rationibus prævalet; præsertim cum origo erroris de-

tegatur ab Eruditis, quorum aliqui hunc Eusebium pro Eusebio Samosateno, in Syria Episcopo et Martyre, quem Græci die 20. Junii colunt, alii pro Eusebio Cæsarensi in Cappadocia S. Basilii Præcessore, qui secundo Kalendas Junii in Martyrologio S. Hieronymi apud Dacherium et Papebrochium legitur, substitutum ex errore volunt.

309. *Dico III.* Certum videtur, S. BASILIUM ab errore Pneumatomachorum fuisse immunem.

Prob. Ex scriptis et factis propriis, et ex testimonio alieno. Nam

1°. Præterquam quod hom. 24. n. 5. contra Sabell. dicat, *Trinitatem non manere Trinitatem, detracto Spiritu*; et in epist. 60. (al. 140. n. 2.) ubi docet, doctrinam de Spiritu sancto in Nicæno Concilio ideo tantum non fuisse definitam, quod nondum aperte contra eum fuerit bellum susceptum, addat, *nihil prorsus in Divina ac beata Trinitate creatum adinveniri*: specialim Divinitatem Spiritus sancti adstruendam suscepit in L. de Spiritu sancto, ad Amphiloichium, et in Libro 5. contra Eunomium; quem librum Sancto huic Erasmus, Cocus et alii Heterodoxi eripere frustra conantur, cum GREGORIUS NAZ., HIERONYMUS, THEODORETUS, et JOANNES DAMASC. illum tanquam Basilii opus laudent, et Isaac Casaubonus, Caveus cum aliis etiam Heterodoxis agnoscant.

2°. BASILII virtus et fides adeo æstimata fuit a plerisque, ut ex eremo in Cappadociam vocatus, etiam vivente adhuc Eusebio Episcopo, Ecclesiam Cæsarensensem ibidem administraverit, et ab Athanasio ad visitandos Macedoniæ et Achaiaë Episcopatus, suscipiendosque in Ecclesiam Arianos reduces fuerit missus; inter quos dum Eustathium Sebastenum recepisset, et alias Apollinari communicasset, abjecit eos continuo, et scriptis etiam impugnavit, ut primum prioris simulationem, et posterioris hæresin ex aliorum monito intellexit.

3°. Cum BASILII fama, quam ipse vivens pluribus scriptis defenderat, post ejus fata adhuc lacesseretur, præter GREGORIUM NYSSENUM illius fratrem, THEODORUM ANTIOCHIENUM ac SOPHRONIUM, ut in Bibliotheca sua Photius ostendit Cod. 4. et 5., vindicavit eundem Gregorius Naz. cujus ex Orat. 43. n. 69. locus sufficiet: *Nam quod alioquin melius quam quivis alii (Basilius) Spiritum sanctum Deum agnosceret, cum ex eo perspicue constat, quod et hoc sæpe de loco superiore, quoad per tempus licebat, prædicavit, et privatim apud eos a quibus interrogabatur, haud cunctanter confessus est: tum vero in suis ad me sermonibus apertius id demonstravit..... non simpliciter hoc affirmans, sed, quod ipsi antea perraro acciderat, sibi rem omnium maxime horrendam imprecatus, nempe ut ab ipso Spiritu sancto eccideret, nisi cum Patre et Filio consubstantialem, et honore parem veneretur.*

310. *Nec dicas.* BASILIUS multa hæreseos indicia præbuit; nam 1°. disserens in festo Eupsechii de Trinitate, reticuit Divinitatem Spiritus sancti. 2°. Hom. 17. (al. 1. in app. t. 2. p. 583. C.) Spiritum sanctum non ausus est dicere Deum, sed duntaxat *Spiritum Dei*. 3°. Hymno glorificationis more Arii et Arianorum sæpe utebatur hac formula: *Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto*. 4°. In duabus epistolis ad Apollinarem plures circa Trinitatem errores aperte protulit; unde 5°. ab Episc. Ancyran. impietatis postu-

latus, et a religiosissimis viris Ponticæ solitudinis tanquam hæreticus vitari cœpit:

R. *Ad Arg. D.* Præbuit indicia hæreseos justa et probabilia N. vana, et nonnisi a meticulosis Catholicis, vel ab adversariis Hæreticis exaggerata C. Hinc

Ad 1um. R. reticentiam illam de Spiritus sancti Divinitate, illa in Oratione, fuisse œconomiam contra hostes calumniarum studiosos usurpatam, ut BASILIUS ipse in epist. 33. (al. 71.), et Gregorius Naz. in epist. 26. (al. 58.) demonstrant; non verò ignaviam, aut fidei defectum; cum eam circumspeditionem Basilii alibi non usurparit, ut ex probationibus manifestum est.

Ad 2um. R. Quod loc. cit. BASILIUS non dixit, enuntiavit in Libro ad Amphil. et LL. cont. Eunomium, item ep. 141. (al. 8. n. 1.) ubi ait: *Confitendum est, Deum esse Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum.* Unde Basilium id profiteri ausum non fuisse, negatur. Quod verò Spiritum sanctum dixerit Spiritum Dei, et caste dixit, et more Apostoli *Pauli* ac Veterum plerumque fecit, qui in hac elocutione usurpabant Dei nomen notionaliter, accipiendos scilicet Deum pro Patre, ut CHRYSOST. hom. 5. n. 3. de Incompreh. Dei nat. animadvertit.

Ad 3um. R. Criminationem istam luculente refutavit BASILIUS in L. de Spiritu sancto ad Amphiloich. c. 25. seqq. ubi ex Scripturæ auctoritate, Apostolica traditione, et Patrum exemplo ostendit, ternam glorificationis formulam et rectam et usitatam esse in Ecclesia; nempe illam objectam, alteram hanc: *Gloria Patri cum Filio ipsius et Spiritu sancto*, postremam communem: *Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto*. Addit præterea, in accusata formula diversitate particularum eloquentius exponi Personarum originem: ac tandem communem formulam acceptari a se, probarique declarat; ea ratione latissimum se inter et Arianos discrimen ostendens.

Ad 4um. R. BASILIO has epistolas falso imputatas, et ab Athanasio Ancyranò esse suppositas, ut ipse Basilii in epist. 59. (al. 129.) contestatur.

Ad 5um. R. Quæ fides sit habenda Athanasio Ancyranò, liquet ex modo dictis. Monachis Ponticis, abstersa suspicione, satisfecit abunde BASILIUS scripta ad eos epistola 73. (al. 226.) et misso libello *de vera ac pia fide*, quibus declaravit, quantum abhorreret a novitate, cujus ab adversariis insimulabatur.

QUÆRES II. AN LIBERIUS PAPA FUERIT LAPSUS IN HÆRESIN ARIANAM?

311. *Nota I.* LIBERIUS et a Pontificatus sui initiis, quem anno 352. suscepit, et postremis vitæ suæ temporibus, quam anno 367. beata morte clausit, omnium ex calculo strenuum se fidei Nicænae et S. ATHANASII vindicem præbuit. Nam et anno 353. Beream Thraciæ in exilium potius deportari sustinuit, quam Constantio geminis suis studiis adversa Mediolani imperanti concederet: et Urbi ac Sedi Pontificiæ anno 358. redditus, perstitit in fide fortiter, neque cum Ariminensi postea Concilio commune quidpiam habuit. An vero exilii sui tempore, tum ærumnis fractus, tum redeundi desiderio superatus, nihil a fide et fortitudine sua alienum egerit, hic inquiritur. Duplex hoc in argumento respondendi ratio se hodie offert; altera, quam

olim indicavit Cardinalis Perronius, nuper autem Corgneus Ecclesiae Suesionensis Canonici singulari dissertatione uberius exposuit, negat omnino lapsum Liberii quemcumque; altera communior, et hactenus pervulgata eo descendisse Pontificem concedit, ut Athanasium damnaret, communicaret cum Semiarianis, et Sirmiensi fidei formulæ subscriberet. Non eundem tamen in lapsu LIBERII defectum agnoscunt sententiæ postremæ sectatores. Alii enim, præsertim vero Heterodoxi, a fide defecisse Pontificem, et hæresi Arianae assensisse contendunt; quod idem nonnulli Catholicorum statuunt, sed una excipientes, hunc errorem fuisse hominis privati, minime autem Pontificis, et e cathedra assertum: alii LIBERIUM in fortitudine quidem et œconomia, non autem in fide peccasse volunt. Discriminis hujus ratio maxime provenit a designatione formulæ Sirmiensis, cui Pontificem scripsisse aut hi aut illi contendunt. Unde

312. Nota II. Inter 14. fidei formulas, quas Ariani ad oblittrandam fidei Nicænæ regulam ab anno 341. per 19. annos subsequentes, diversis in Synodis ediderunt, tres Sirmii, in oppido olim Pannoniæ celebratissimo, fuerunt conditæ. 1^a. anno 351. contra Photinum græce ab Episcopis, ut VIGILIUS TAPSENS. L. 5. contra Eutychem, ait, ex toto Oriente congregatis, quos HILARIUS in Fragment. 6. n. 7. sive enumerat, sive præcipuos nominat, Narcissum, Theodorum, Basilium, Eudoxium, Demophilum, Cecropium, Silvanum, Ursacium, Valentem, Evagrium, Hyrenium, Exuperantium, Terentianum, Bassum, Gaudentium, Macedonium, Marthum, Actium, Julium, Surinum, Simplicium et Juniorem. Ea formula, quam deu Catholicam HILARIUS L. de Synodis n. 38. exponit, ATHANASIVS autem L. de Synod. n. 27. inter Arianas Etheses refert, complectitur symbolum fidei una cum 27. Anathematismis: in illo sola reticentia τοῦ ἁποστόλου, in his etiam phrases et propositiones Semiarianæ notantur. 2^a. anno 357. latine primum edita est a paucis Occidentalibus, Valente scilicet, Ursacio et Germinio, quibus Osius etiam et POTAMUS ab Hilario adduntur. In hac, præterquam quod ὁδοῦς, ἁποστόλου æque ac ἁποστόλου mentio fieri prohibeatur, Pater honore, dignitate, Deitate, atque adeo ipso nomine paterno major filio.... Filius vero Patri, cum omnibus, quæ illi Pater subiecit, subjectus dicitur (Labb. t. 2. p. 786): eaque propterea tanquam pure Ariana a Basilio in Concilio Ancyrano damnata, et a Constantio suppressa fuit. 3^a. anno 359. similiter a quibusdam, ad Constantium pro habendo Seleuciæ et Arimini Concilio collectis, præsertim Marco Arethusio, Basilio Ancyrano, Georgio Alexandrino, Valente et Ursacio condita fuit; in qua prior prohibitio quidem repetitur, Filius tamen per omnia Patri similis docetur (Labb. t. 2. p. 788.)

313. Dico I. LIBERIUS probabiliter nunquam fuit lapsus.

Prob. Id probabiliter negatur, cum quo in historia Liberii nec causa reditus in Urbem, nec comparatio Romanorum redeuntem excipientium, nec Catholicorum cum restituto communico, nec Arianorum post impetralam restitutionem agendi ratio potest verosimiliter componi: sed cum lapsu Liberii hæc quatuor verosimiliter componi nequeunt; ergo.

Prob. min. p. 1^a. Si LIBERIUS fuisset lapsus, hic lapsus foret præcipua reditus in Urbem causa; tum quia e contrario propter suam in fide constan-

tiam fuit missus in exilium: tum quia oblata hæc spe a Demophilo sollicitatus, et ea inescatus defecisse dicitur: sed hoc imprimis dubium est, ut patet ex RUFINO, qui Lib. 1. Histor. c. 27. ita scribit: *Liberius Urbis Romanæ Episcopus, Constantio vivente, regressus est: sed utrum, quod acquirerit voluntati suæ, adscribendum, an ad Populi Romani gratiam, a quo proficiscens fuerit exoratus, indulserit, pro certo compertum non habeo: deinde falsum declaratur ab aliis aliam causam assignantibus; cum SULPITIUS SEVERUS L. 2. Hist. sacr. c. 39. scribat: Sed Liberius paulo post Urbem redditur ob seditiones Romanas, et Socrates L. 2. Histor. c. 37. dicat: Liberius autem non multo post ab exilio revocatus, sedem Episcopatus propterea recuperavit, quod Populus Romanus seditione conflata Felicem Ecclesia illa eiecerat, Imperatorque ipse etiam invito animo illis consenserat; quod idem verbosius THEODORETUS L. 2. Hist. c. 17., et CASSIODORUS Histor. tripart. L. 5. c. 18. enarrant: denique repugnat historiæ, ex qua constat LIBERIUM anno fere integro adhuc hæsisse in exilio; nec cogitatum ab Imperatore de ejus reditu, nisi post Romanam postulationem; nec Romam dimissum antequam collectioni cuidam Sirmiensi et Antiochenorum Conciliorum Sirmii subscripserit. Ergo lapsus LIBERII non fuit causa reditus nec cum illa verosimiliter componitur.*

Prob. p. 2^a. Duo ex historia, adversariis etiam probata, habentur certa: 1°. Populum et Clerum Romanum tempore exilii Liberiani mansisse partibus Catholicis penitus addictum, ab Arianis autem aversum, adeo ut a FELICE sive intruso, sive rite substituto in sacris abstinerent, ex quo ille cum Arianis communicaverat: 2°. Eundem populum non tantum extorsisse reditum LIBERII, sed et eundem summo cum gaudio excepisse, Felice ejecto: sed hoc adversus Arianos et Felicem odium, hoc erga fidem et LIBERIUM studium credibile non est, si Romanis, ut potuit, cognitus fuit LIBERII lapsus, quo et ATHANASIVS damnasse, et ARIANIS communicasse, et formulæ Arianae subscripsisse dicitur; ergo lapsus LIBERII cum comparatione Romanorum conciliari nequit.

Prob. p. 3^a. Certum est ex SEVERO SULPITIO L. 2. c. 22., SOCRATE L. 4. c. 12. THEODORETO L. 2. c. 22., LIBERIUM post reditum ab exilio communionem habuisse ab Episcopis reliquis; quin et ab Athanasio et Alexandrina Synodo rogatum confirmationem decretorum: ex iisdem etiam et disciplina Ecclesiastica certum est, lapsum sive in fide, sive in œconomia, præsertim hæresis suspitione afflatum, non fuisse ad communionem receptum, nisi datis penitentia aut retractationis signis, ut maxime ex historia Mediolanensis et Ariminensis Synodi cœva constat: adeoque si LIBERIUS fuisset lapsus vel solo defectu fortitudinis, cum interpretative saltem pro Hæretico haberetur, omnino retractationis indicia eo manifestiora præbere debuerat, quo gravius erat triplex in eo peccatum, et quo confidentius in sua ad Italos epistola ab Ariminensibus reparationem ipse exigebat. Sed nullum hujus penitentia aut retractationis vestigium occurrit sive in propriis apud HILAR. in Fragment. litteris, sive in cœvis ATHANASII et HILARII scriptis, sive in sequentium SOCRATIS, SULPITII, THEODORETI vel SOZOMENI historiis; ergo.

Prob. p. 4^a. Ex omnium Scriptorum silentio, et DAMASI apud Theodoretum L. 2. c. 22. asserto liquet, LIBERIUM nec per se, nec per Legatum interfuisse aut consensisse Concilio Ariminensi, ad quod, teste Socrate L. 4. c. 12.,